

Mukəddəs Kitab

Təwrat 25-qisim

«Yioqa-zarlar»

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Təvrat 25-kisim

«Yiqqa-zarlar»

(Yərəmiya pəyoqəmbərnin yiqqa-zarliri)
(yaki «Mərsiyələr»)

Kirix söz

Yərəmiya pəyoqəmbər yazqan Təvratiki «Yiqqa-zarlar» kismini uzun tonuxturuxning həjiti yox. Enikki, u pəyoqəmbərnin qong kitabi («Yərəmiya»)ni toluklaydiqan qoxumqidur. Məzkur kitabning «arka kərünix»ini qüxinix üqün oqurmənlərnin awwal «Yərəmiya» degən kisimni həmdə uninqə qoxumqə qilinqan «kirix söz», xundakla «qoxumqə söz»ni oquxini təwsiyə qilimiz. Bu «Yiqqa-zarlar» kismi toqruluk xuni deyix zərürki, kitabta kəyt qilinqini pəyoqəmbərnin əzining jan-jəgər kərindaxliri bolqan həlkning Hudaqə qilqan asiylikliri həmdə aqiwəttə tartqan jazaliriqə qarap, Hudaqə öz dərd-ələmlirini təkkənliridin ibarəttur. Kitabta, Babil imperiyəsi (miladiyədin ilgiri 588-586-yili) Pələstinqə ahirki qetim tajawuz qilqan qaqdiki dəhxətlik ezilixlər, azab-oqubətlər, bolupmu ularning Yerusalemini 18 ay qorxawoqə alqanliki alahidə bayan qilnidu.

Biz «Yərəmiya»qə qoxumqə qilinqan «kirix söz»din yənə söz alsaq: — «Yərəmiya hərgiz «Mən yahxi, baxqilar yaman» yaki «özüm bəg, özüm qong» dəydiqan, baxqilarni tənqid qilixkə amraq kixi əməs idi. U əz eli təripidin kəmsitilgən, daim ularning ziyankəxlikigə uqriqan bolsimu, uning Hudaning ularqə rəhimdillik kərsitixini dawamlaxturuxini tiligənlikini kərimiz. Bəzi waqitlarda u Hudaqə: «Mən üqün kisas alqaysən» dəp dua qilqini bilən, «Yiqqa-zarlar» degən kitabidin, uning həlkning həli toqruluk qəkkən kayoqu-həsərliri wə ularqə baqlinqan qongqur muhəbbitini kəraləymiz».

Biz mundaq addiy söz bilən «Yərəmiya» həm uning «yiqqa-zar»lirini təswirliyələymiz: «Yərəmiya»da hatiriləngini Hudaning Yərəmiyaqə (Israil wə Yəhuda üqün) eytkən səzlirining hatirisi, «Yiqqa-zarlar»da hatiriləngini bolsa Yərəmiyaning Hudaqə (Israil wə Yəhuda üqün) eytkən səzlirining hatirisidir; «Yiqqa-zarlar» — Yərəmiyaning Hudaning səzligə həmdə həlkning tartqan azab-oqubətlirigə bolqan inkasi, qong bir «mərsiyə»sidur.

Yərəmiya dərd-ələm wə dad-pəryadlirini bizgə xeir xəklidə kalduroqan. Kitab bəx munajat (hər bir munajat bir bab)tin tərkib tapidu. Awwalki tət bab bolsa «əlipbəlik xeir» xəklididir. İbraniy yezikdə 22 hər p bar. «Əlipbəlik xeir» bolsa, tək ayətlirining hər biri ibraniy əlipbə tərtipigə əsasən yengi hər p bilən baxlinidu (məsilən, uyoqr tilidə bolsa, a-, ə-, b- katarlik hərplər bilən baxlanoqanoqə ohxax).

Üqinqi bab üq ayəttin tərkib tapqan 22 bələkkə bəlungən bolup, uningdə 66 ayət bar; bələklər «əlipbə tərtipi» boyiqə yezilidu, hər bir bələktiki üq ayət ohxax hər p bilən baxlinidu.

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

Kitabning yənə bir alahidiligi: — 2-, 3- həm 4-bablarda, «elipbə tərtipi»də ikki hərpf, yəni «pe» (16-hərpf) wə «ayin» (17-hərpf) almaxturulidu. Ikki hərpfning almaxturuluxning səwəbi bögünki künqığə qong bir sirdur.

Kitabning bəxinqi babi «elipbəlik xeir» xəklidə yeziloqan əməs, ləkin uningdimu 22 ayət bar.

Deginimizdək, kitabta baxtin-ayaoq səzligüqi Yərəmiyadur. U bəzidə «Zion» yaki Yerusalemoqa, bəzidə Israiloqa wəkil bolup səzləydu.

Məzmun: —

1-bab, 1-22	1-munajat («elipbəlik xeir») Yerusalemning kayoqu-həsriti
2-bab, 1-22	2-munajat («elipbəlik xeir») Yerusalemning jazalinixi
3-bab, 1-66	3-munajat («elipbəlik xeir») Jaza wə ümid
4-bab, 1-22	4-munajat («elipbəlik xeir») «Harabilik iqidə turoqan Yerusalem»
5-bab, 1-22	5-munajat («elipbəlik xeir» əməs) Rəhim tiləx duasi

.....

Yərəmiyaning yiqqa-zarliri

«Yərəmiya pəyojəmbərning yiqqa-zarliri»
1-munajat — Yerusalemlərin qayqu-həsriti

1 ¹ |X| (Aləf) Ah!
İlgiri adəmlər bilən lək toloqan xəhər,
Həzir xunqə yiganə olturidu!
Əllər arisida katta boləquqı,
Həzir tul hotundək boldi!
Əlkiilər üstidin həküm sürgən məlikə,
Haxaroqə tutuldi!
2 |Q| (Bət) U keqiqə aqqıq yiqqa kətürməktə;
Məngzidə kəz yaxliri taramlimakta;
Axniliri arisidin,
Uningoqə təsəlli beridioqan həqbiri yoktur;
Barlıq dostliri uningoqə satkənlik kildi,
Ular uningoqə duxmən bolup kətti.
3 |J| (Giməl) Yəhuda jəbir-japa həm eoqır kulluk astida,
Sürgünlukkə qikti;
U əllər arisida musapir boldi,
Həq aram tapmaydu;
Uni qoqlıoquqlarınin həmmisi,
Uningoqə yetixiwelip, uni tar yolda qıstaydu;
4 |T| (Dalət) Həqkim həytlaroqə kəlmigənlik tıpəylidin,
Zionoqə baridioqan yollar matəm tutmakta.
Barlıq kowukliri qəldərək kəldi,
Kahinliri aq-zar kətürməktə,
Kizliri dərd-ələm iqididur;
Əzi bolsa,
Kattik azablanmakta.
5 |H| (He) Kuxəndiliri uningoqə hojayin boldi,
Duxmənliri ronək tapmakta;
Qünki uning kəpligən asiylıkliri tıpəylidin,
Pərwərdigar uni jəbir-japaoqə koydi.
Uning baliliri kəlməskə kətti,
Kuxəndisigə əsir bolup sürgün boldi.

1:1 «Ah! İlgiri adəmlər bilən lək toloqan xəhər, həzir xunqə yiganə olturidu!...» — izahət: birinçi babta Yərəmiya Yerusalemləni musibəttə boləqan ayal yaki kiz süpitidə təsvirləydu, uning dərdidə kayoquridu. Qariximizqə, muxu bəbtiki «u» Yerusalemlə (Zion)ni kərsitidu, xundakla «u» musibətlik ayal yaki kiz süpitidə kərünidu. Birinçi babta «mən» — pəyojəmbər özini Yerusalemlənin ornioqə koyup, musibətlik ayal yaki kiz süpitidə Yerusalemlənin ornida kayoquridu («mən» yaki «u» ayalqə rodta ipədiləngən).

1:2 «Axniliri» ... «dostliri».... — Yerusalemoqə ittəpəkdax bolaylı degən yat əllərin yaki Yerusalemdikilər tayanəqan butlarni kərsitidu.

1:2 Zəb. 6:6-7

1:3 «Yəhuda jəbir-japa həm eoqır kulluk astida...» — bəxkə birhil tərjimisi «Yəhuda jəbir-japa həm eoqır kulluktin keyin, ...».

1:5 «Duxmənliri ronək tapmakta» — bəxkə birhil tərjimisi «Duxmənliri uni buləng-taləng kildi».

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

⁶ |ŵ| (Waw) Barlik hərmət-xəhriti Zionning kizidin kətti;
Əmirliyi yaylaqni tapalmioqan kiyiklərdək boldi;
Ularning owqidin özini qaqurojudək heq dərmani qalmidi.

⁷ |t| (Zain) Harlanoqan, sərgərdan boləqan künliridə,
Həlkü küxəndisining qolioqa qüxxən,
Həqkim yardım qolini sozmioqan qaşda,
Yerusalem kədimdə əzigə təwə boləqanlirini,
Kimmətlik bayliklirini yadioqa kəltürməktə;
Küxəndiliri uningə məshirilik qaraytti;
Küxəndiliri uning nabut boləqanlikini məshirə kilixti.

⁸ |h| (Hət) Yerusalem əxəddiy eşir günah sadir kəloqan;
Xuning bilən u haram boldi;
Uning yalingaqlikini kərgəqkə,
Uni hərmətligənlər hazır uni kəmsitidu;
Uyatta, uş tartkinqə u kəynigə buruldi.

⁹ |ṭ| (Tət) Uning əz həyzliri etəklirini buləqiwətti;
U aqiwitini heq oylimioqandur;
Uning yikilixi əjayib boldi;
Uningə təsəlli bərgüqi yoxtur;
— «Aş Pərwərdigar, harlanoqinimoqa kara!
Qünki düxmən həlimdin mahtinip kətti!».

¹⁰ |y| (Yod) Küxəndisi qolini uning kimmətlik nəsiliri üstigə sozdi;
Əzining muqəddəs jayioqa əllərinin besip kirgənlikini kərđi;
Sən əsli ularni ibadət jamaitingə «kirixkə bolmaydu» dəp mən'i kəloqanoqlu!

¹¹ |k| (Kaf) Bir qixləm nan izdəp,
Uning həlkəninin həmmisi uş tartmaqta;
Jenini saqlap kəlix üqünla,
Ular kimmətlik nəsilirini axliqqa tegixti.
«Aş Pərwərdigar, kara!
Mən ərziməs sanaldim.

¹² |ḷ| (Laməd) Əy etüp ketiwatqanlar,
Bu silər üqün heq ix əməsmu?
Karap bak, mening dərđ-əlimimdək baxka dərđ-ələm barmidu?
Pərwərdigar otluq qəzipini qüxürgən künidə,
Uni mening üstümə yüklidi.

¹³ |ṃ| (Məm) U yukiridin ot yaoqdurdi, ot səngəklirimdin etüp kəydürdi.
U ularning üstidin qəlibə kildi.
U putlirim üqün tor-tuzakni qoyup qoydi,
Meni kəynimə yandurdi,
U meni nabut kildi,
Kün boyi U meni zəipləxtürdi.

1:6 «Barlik hərmət-xəhriti Zionning kizidin kətti» — yaki «Barlik hərmət-xəhriti Zionning kizidin elip ketildi».

1:7 «Həqkim yardım qolini sozmioqan qaş» — Yəhuda hərdaim baxka əllər bilən ittipaqdax bolmaqci bolup kəlgən — lekin həlkilik pəytta «ittipaqdaxliri» uningə heq yardım kilmioqan.

1:8 «Xuning bilən u haram boldi» — baxka birhil tərjimisi «Xunga u mazaqning obyektı boldi».

1:8 Yəx. 47:3

1:9 Kən. 32:29

1:11 Yər. 52:6

1:12 Ayup 19:21; Zəb. 69:19-20; Mat. 26:38-40

«Yərəmiyaning yioqa-zarliri»

¹⁴ |נ| (Nun) Asiyliklirim boyunturuk bolup boynumoja baqlandi;
Kolliri tanini qing qigip qəmbərqas kiliwətti;
Asiyliklirim boynumoja artildi;
U dərmanimni məndin kətküzdi;
Rəb meni mən kərxilik kərsitəlməydiqanlarning kollirioja tapxurdi.

¹⁵ |ס| (Samək) Rəb barlik baturlirimni otturumdila yərgə uruwətti;
U mening hil yigitlirimni ezixkə,
Üstümdin həküm qikirixkə kengəx qakirdi.
Rəb goya üzüm kəlkikidiki üzümlərnı qəyliyəndək,
Yəhudaning pak kizini qəyliwətti.

¹⁶ |ע| (Ayin) Muxular tüpəylidin taramlap yioqlimaqtimən;
Mening kəzlirim, mening kəzlirimdin su ekiwatidu;
Manga təsəlli bərgüqi, jenimni əsligə kəltürgüqi məndin yiraqtur;
Balilirimning kəngli sunuqtur,
Qünki düxmən qəlibə kildi.

¹⁷ |צ| (Pe) Zion kolini sozmaqta,
Lekin uningəja təsəlli bərgüqi yok;
Pərwərdigar Yəqub toqruluk pərman quxürdi —
Qoxniliri uning küxəndiliri bolsun!
Yerusalem ular arisida nijis nərsə dəp qaraldi.

Yerusalem səzləydu

¹⁸ |צ| (Tsədə) Pərwərdigar həkəkaniydur;
Qünki mən Uning əmrigə hiləplik kildim!
Əy, barlik həklər, anglanglar!
Dərdlirimgə qaranglar!
Pak kizlirim, yax yigitlirim sürgün boldi!

¹⁹ |פ| (Kof) Axnilirimni qakirdim,
Lekin ular meni aldiqanidi;
Jan saqliqudək ozuk-tülük izdəp yürüp,
Kahinlirim həm aqsakallirim xəhərdə nəpəstin kaldi.

²⁰ |ר| (Rəx) Kara, i Pərwərdigar, qünki azar qekiwatimən!
Həddidin ziyadə asiylik kılqinim tüpəylidin,
Iq-baqrım kiyniliwatidu,
Yürükim ərtilip kətti.

Sirtta kiliq anisini balisidin juda kildi,
Əylirimdə bolsa ölüm-waba həküm sürməktə!.

²¹ |ש| (Xiyn) Həklər aq-zarlirimni anglidi;
Lekin təsəlli bərgüqim yoxtur;
Düxmənlirimning həmmisi külpitimdin həwərdar bolup,
Bu kılqiningdin huxal boldi;

1:15 «Rəb barlik baturlirimni otturumdila yərgə uruwətti» — «otturumdila» bolsa Yerusalemning otturisida.

1:16 «Manga təsəlli bərgüqi, jenimoja mədət bərgüqi» — Huda Əzidur. «Balilirimning kəngli sunuqtur» — oqurmənlərnıng esidə barki, səzligüqi hazır Yerusalem, xunga «mening balilirim» əzidə turuwatqanlarnı kərsitidu, əlwəttə.

1:16 Yər. 13:17

1:17 «Qoxniliri uning küxəndiliri bolsun!» — baxkə birhil təjimini: «Uning küxəndiliri ətrəpioja olaxsun!».

1:19 Yər. 30:14

1:20 «Əylirimdə bolsa ölüm-waba həküm sürməktə» — ibraniy tilida «İqidə bolsa ölüm-waba həküm sürməktə».

1:20 Yəx. 16:11; Yər. 48:36

«Yəramiyaning yiqqa-zarliri»

Sən jakarlioqan künni ularning bexioqa qüxürgəysən,
Xu qaoqda ularning həli meningkidək bolidu..

²² |**ṭ**| (Taw) Ularining barliq rəzillikini kəz aldingoqa kəltürgəysən,
Barliq asiyliklirim üçün meni qandak qiloqan bolsang,
Ularoqimu xundak qiloqaysən;
Qünki aq-zarlirim nuroqundur,
Qəlbim azabtın zəiplixip kattı!

2-munajat — Yerusalemning jazalinixi

² ¹ |**Ḳ**| (Aləf) Rəb qəzəp buluti bilən Zion kizini xundak qaplıdı!

U Israilning xəzəp-julasini asmandin yərgə qəruwətti,
Qəzəpi qüxkən künidə Əz təhtipərini həq esidə qaldurmidi..

² |**Ḳ**| (Bəṭ) Rəb Yaqubning barliq turaloqulirini yutuwətti, həq ayimidi;
U qəhri bilən Yəhudaning kizining qə'l-ə-qoroqanlirining həmmisini oqulatti;
U padixahliqni əmirliiri bilən nomuska koyup,
Yər bilən yəksan qiliwətti..

³ |**Ḳ**| (Giməl) U kattik qəzəptə Israilning həmmə münggüzliirini kesiwətti;
Düxmənni tosuqan ong qolini Uning aldidin tartiwaldi;
Lawuldap keygən əz ətrapini yəp kətküqi ottək,
U Yaqupni keydürüwətti..

⁴ |**Ṭ**| (Dalət) Düxməndək U okyasini kərdi;
Uning ong qoli etixka təyyarlanoqanidi;
Kəzigə issik kəruqənlərləning həmmisini küxəndisi kəbi qirdi;
Zion kizining qədiri iqidə,
Qəhrini ottək yaqduirdi;

⁵ |**Ḳ**| (He) Rəb düxməndək boldi;
U Israilni yutuwaldi,
Ordilirining həmmisini yutuwaldi;
Uning qə'l-ə-qoroqanlirini yokatti,
Yəhudaning kizida matəm wə yiqqa-zarlarni kəpəytti.

⁶ |**Ṿ**| (Waw) U Uning kəpisini baqoqini paqaklatkəndək paqaklattı;
U ibadət sorunlirini yokitiwətti;
Pərwərdigar Zionda həyt-bayramlar həm xabatlarni həlqining esidin qikiriwətti;
Qəzəp oti bilən padixah həm kəhinni qətkə kəkiwətti..

1:21 «Sən jakarlioqan kün...» — Huda Yəramiyoqə wə baxka pəyoqəmbərlərgə Israilni jazalaydioqan bir künni həm yat əllərnı jazalaydioqan bir künni wəhiy qiloqanidi.

2:1 «Israilning xəzəp-julası» ... «Hudaning Əz təhtipəri» — bular Hudaning mükəddəs ibadəthanisini kəzdə tutuxı mumkin.

2:2 «Yaqubning barliq turaloquliri» — «Yaqub» muxu ayətlərdə Yaqubning əwladlirini, yəni Israilarnı kərsitidu, əlwəttə. «Yəhudaning kizining qə'l-ə-qoroqanlirining həmmisini oqulatti» — «qə'l-ə-qoroqanliri» bəlkim Yəhudaning mustəhkəm xəhərlirini kərsitidu.

2:3 «U kattik qəzəptə Israilning həmmə münggüzliirini kesiwətti» — Təwratta, «münggüz»lər kəp həllərdə adəmlərləning abruy-xəhritini bildüridu. Muxu yərdə Israilning pəhri boləqan abruyluq mətiwərlirini yəki batur əzimətlirini kərsitixi mumkin. Münggüzlər adəmləning bəxidin əskən əməs! «U Yaqupni keydürüwətti» — muxu yərdə «Yaqub» Yaqubning (Israilning) zemini wə xəhər-yəzilirini kərsitidu.

2:6 «U Uning kəpisini baqoqini paqaklatkəndək paqaklattı» — «Uning kəpisi» muxu yərdə yənə mükəddəs ibadəthanini kərsitidu; gərqə ibadəthana oqayət zor imarət bolsimu, ibadəthana Huda aldidə pəkət bir «kəpə», wəqitlik bir nərsə, halas. «U ibadət sorunlirini yokitiwətti» — yəki «u ibadət sorunini yokitiwətti». Bu keyinki tərjimə toqra bolsa, umu ibadəthanini kərsitidu. «Pərwərdigar Zionda həyt-bayramlar həm xabatlarni həlqining esidin qikiriwətti» — «xabatlar», (yəni «xabat künliri») — «xabat» dəm elix küni, Huda Israiloqə: Silərgə mükəddəs kün bolsun dəp bəkitkən, xənbə künni kərsitidu.

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

⁷ |T| (Zain) Rəb kurbangahini taxliwətti,

Mukəddəs jayidin waz kəqti;

U Ziondiki ordilarning sepillirini düxmənning qolıoqa tapxurdi;

Hətta Pərwərdigarning öyida,

Ular heyət-ayəm künidikidək təntənə kilixti!

⁸ |T| (Hət) Pərwərdigar Zion kizining sepilini qeqiwetixni qarar kılqan;

U uningqaja halak əlqəm tanisini tartip qoyqan;

U qolini qeqixtin heq üzmid;

U həm istihkamlarni həm sepilni zarlattı;

Ikkisi täng həlsirap kayoqurmaqta.

⁹ |T| (Tət) Uning dərważiliri yər tegigə oqərk bolup kətti;

U uning tēmür-taqaklırini parə-parə kiliwətti.

Padixahı həm əmirliři əllər arisoqaja palandı;

Təwrattiki tərbiyə-yolyoruk yokaq kətti,

Pəyoqəmbərliri Pərwərdigardin wəhiy-kərinüxlərnı izdəp tapalmaydu.

¹⁰ |Y| (Yod) Zion kizining aqsakalliri,

Yərdə zuwan sürməy olturmaqta;

Ular baxlirioqaja topa-qang qeqixti;

Ular beligə bəz yəgiwelixti;

Yerusalemning pak kizlirining baxliri yərgə kirip kətküdək boldi.

¹¹ |K| (Kaf) Mening kəzlim taramlıoqan yaxlirimdin həlidin kətti;

Iqi-baoqrilirim zərdapoqaja toldi;

Jigirim yər yüzigə təkülüp parə-parə boldi,

Qünki həlkimning kizi nabut kilindi,

Qünki xəhər koqilirida narsidilər həm bowaqlar həxsiz yatmaqta.

¹² |L| (Laməd) Ular xəhər koqilirida yarılanoqanlardək həlidin kətkəndə,

Anilirining kuqıqıda yetip jan talaxkanda,

Anilirioqaja: «Yemək-ıqmək nədə?» dəp yalwuxmaqta.

¹³ |M| (Məm) Mən dərdinggə guwahqi bolup, seni nemigə ohxitarman?

Seni nemigə selixturarmən, i Yerusalem kizi?

Sanga təsəlli berixtə, nemini sanga täng kılarmən, i Zionning pak kizi?

Qünki sening yarang dengizdək qəksizdur;

Kim seni sakaytalisun?

¹⁴ |N| (Nun) Pəyoqəmbərliringning sən üqün kərgənliři bimənilik həm əhməkliktur;

Ular sening kəbihlikingni heq axkarə kilmidi,

Xundak kılıp ular sürgün boluxungning aldinı almidi.

2:8 «Pərwərdigar ... uningqaja halak əlqəm tanisini tartip qoyqan» — demək, Həmmigə Qadir Huda Yerusalemning halak boluxini allikaqan təpsiliy əlqəp qoyqanıdı.

2:9 «Uning dərważiliri yər tegigə oqərk bolup kətti» — kona zamanlarda xəhərnıng kowuk-dərważiliri mətiwərlər sorak kılıx, nəsihət kılıx, məsləhət berixkə olturidıoqan jay idi (5:14ni kəring). «Təwrattiki tərbiyə-yolyoruk» — yaki «Təwrat». İbraniy tilida «tawrat» degən söz «yolyoruk», «tərbiyə» degən mənida. «Pəyoqəmbərliri Pərwərdigardin wəhiy-kərinüxlərnı izdəp tapalmaydu» — «pəyoqəmbərliri» Hudanın pəyoqəmbərliri əməs, bəlkı «Yəhüdanıng pəyoqəmbərliri». Bu kinayilik gəp, u «sahta pəyoqəmbərlər»ni kərsitidu (14-ayət, «Yər.» 14:13-18nimu kəring); əzakıyal pəyoqəmbər wə Yərəmiya pəyoqəmbər allikaqan Yerusalemning wəyran kılınıxi toqıruluk aldinı ala təpsiliy bəxarət bərgənidi.

2:12 «Yemək-ıqmək nədə?» — ibraniy tilida: «Nan-xarab nədə?». Kuroqəqlilik tüpəylidin bəlkim pəkət xarabla kəldimu, su yokmıdu?

2:13 «Mən dərdinggə guwahqi bolup, seni nemigə ohxitarman? Seni nemigə selixturarmən, i Yerusalem kizi? Sanga təsəlli berixtə, nemini sanga täng kılarmən, i Zionning pak kizi?...» — ayəttiki barlik səzlər bəlkim Zionning dərd-əlimini əlqigili bolmaydıoqlıknı kərsitixi mumkin (ahirida «yarang» toqıruluk səzlaydu). «...sening yarang dengizdək qəksizdur» — ibraniy tilida «... sening bəsülgən jaying dengizdək qəksizdur».

«Yəramiyaning yiqqa-zarliri»

Əksiqa ularning sən üçün kərgənli yaloqan bexarətlər həm ezitkuluklardur..

¹⁵ |**ד**| (Samək) Yeningdin otüwatkanlarning həmmisi sanga qarap qawaklixidu;
Ular üxkırtip Yerusalemnıng kizioqa bax qayqaxmaqta: —
«Güzəllikning jəwhiri, pütkül jahanning hursənliki» dəp ataloqan xəhər muxumidu?».

¹⁶ |**פ**| (Pe) Barlıq düxmənling sanga qarap aqzini yooqan eqip mazak kılmakta,
Ux-ux kılixip, qıxlirini oququrlatmaqta;
Ular: «Biz uni yutuwalduk!

Bu bərhək biz kütken kındur!
Biz buni öz kəzimiz bilən kərüxkə muyəssər bolduk!» — deməktə.

¹⁷ |**ע**| (Ayin) Pərwədigar Öz niyətlirini ixka axurdi;
Kədimdin tartip Özining bekitken səzigə əməl kildi;
U heq rəhim kılmay oqulatti;
U düxmənni üstüngdin xadlandurdi;
Küxəndiliringning münggüzini yukiri kətürdi..

¹⁸ |**צ**| (Tsədə) Uların gəngli Rəbgə nida kılmakta!
I Zion kızining sepili!
Yaxliring dəryadək keqə-kündüz aqsun!

Əzünggə aram bərmə;
Yax tamqiliring taramlaxtin aram almısun!.

¹⁹ |**ק**| (Kof) Tün keqidə ornungdin tur,
Kəqtə jesək baxlinixi bilən nida kı!
Kənglüngni Rəbning aldioqa sudək tək;
Narsidiliringning həyati üçün uningə qolliringni kətür!
Ular barlıq koqiliring doqmuxida kəhətdqiliktin həlidin kətməktə.

²⁰ |**ר**| (Rəx) Qara, i Pərwədigar, oylap bəkkəysən,
Sən kimgə muxundaq muamilə kılip bəkkən?!

Ayallar öz mewiliri — ərkə bowaklırini yeyixkə bolamdu?

Kahin həm pəyoqəmbərnı Rəbning muqəddəs jayida əltürüxkə bolamdu?!

²¹ |**ש**| (Xiyn) Yaxlar həm kərilar koqılarda yetixmaqta;
Pak kızlirim wə yax yigitlirim kıliqlinip yikildi;
Uların oqəziping qüxkən künidə kırdingsən;
Uların heq ayimay soydungsən.

²² |**ת**| (Taw) Sən həyt-bayram künidə jamaətni qakiroqandək,
Meni tərəp-tərəplərdin besixkə wəhimilərnı qakirding;
Pərwədigarning oqəzəp künidə kaqkanlar yaki tirik qaloqanlar yok idi;
Əzüm ərkilitip qong kıloqanların düxminim yəp kətti..

2:14 «...sən üçün kərgənli yaloqan bexarətlər» — «bexarətlər» ibraniy tilida «yükələr» yaki «yükliğan bexarətlər». Adəttə «yük» değan səz bexarətnıng eoırliqini, wəzinini, muhim səz ikənlikini kərsitidu. Bu yərdə «yük», xübhəsizki, həjwiyy gəp bolup, muxundaq kixilərnıng «bexarətliri» kixilərgə heq ilham yaki mədət bərməy, əksiqa, əməliyəttə, adəmlərgə «eoır yük» artıdioqanlıqni kərsitidu.

–«Ezitkuluk»ning baxka birhil tərjimisi «qıqırixka (yəni, sürgün boluxka) səwəbqi» değan bolidu.

2:15 «Yeningdin otüwatkanlarning həmmisi sanga qarap qawaklixidu» — bu «qawaklixix» məshirə kılixni bildürsə kərək. Yərusalemnı kürsitiqan «güzəllikning jəwhiri» «pütkül jahanning hursənliki» değan ıbarilər «Zəb.» 50:2 wə 48:2din elinoqan.

2:17 «Kədimdin tartip Özining bekitken səzigə əməl kildi...» — Pərwədigar uzundin buyan (Musa pəyoqəmbər dəwridin tartip) İsrailoqa butpərəslik wə itaətsizlikning aqıwiti toqruluk aqahlandurup kəlgənidi.

2:18 Yər. 14:17; Yiq. 1:16

2:20 Yiq. 4:10

2:22 «Meni tərəp-tərəplərdin besixkə wəhimilərnı qakirding» — «Yər.» 20:3 wə 10ni kərting.

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

3-munajat — Jaza və ümid Azab tartquqi dərd-ələm təkidu

3¹ |**א**| (Aləf) Mən uning oqazəp tayikini yəp jəbir-zulum kərgən adəmdurmən.
2 Meni U həydiwətti,

Nuroqə əməs, bəlki qarangəjulukqə mangdurdy;

3 Bərhək, U kün boyi qolini manga qayta-qayta hujum kildurdy;

4 |**ב**| (Bət) Ətlirimni və terilirimni qəqxal qiliwətti,

Səngəklirimni sunduruwətti.

5 U mənə muhasirə qurdi,

Ət süyi və japa bilən meni qəpsiwaldi.

6 U meni əlgili uzun boləqlərdə qəpqərangəqu jaylarda turuxqə məjbur kildi.

7 |**ג**| (Giməl) U meni qikəlməydiqlən qilip qitlap qorxiwaldi;

Zənjirimni əojir kildi.

8 Mən warkirap nida qilsammu,

U duayimni həq ixtimidi.

9 U yollirimni jipsilaxqan tax tam bilən tosuwaldi,

Qioqir yollirimni əgri-toqay qiliwətti.

10 |**ד**| (Dalət) U mənə paylap yatqan eyiktək,

Pistirmida yatqan xirdəktur.

11 Meni yollirimdin burap tetmə-titmə kildi;

Meni tügəxtürdi.

12 U okyasini kerip,

Meni okining qərisi kildi.

13 |**ה**| (He) Okdenidiki oklarni bəəklirimgə sanjitkuzdi..

14 Mən öz həlkimgə rəsəwa obyektı,

Kün boyi ularning məşirə nahxisining nixani boldum.

15 U mənə zərdabni toyoquqə yutkuzup,

Kəkrə süyini toyoquqə iqtüzdi.

16 |**ו**| (Waw) U qixlirimni xeqil taxlar bilən qeqiwətti,

Meni küllərdə tügüldürdi;

17 Jenim tinq-hatirjəmləliktin yirəqləxturuldi;

Arambəhxning nemə ikənləlikini untup kəttim.

18 Mən: «Dərmanim qəlmidi, Pərwərdigardin ümidim qəlmidi» — dedim.

19 |**ז**| (Zain) Mening har qilinqənlirimni, sərgədan boləqlənlirimni,

əməən və ət süyini yəp-iqkinimni esinggə kəltürgəysən!

20 Jenim bularni hərdəim əsləwatidu,

Yərgə kirip kətküdək bolmaqta.

21 Ləkin xuni kənglümə kəltürüp əsləymənki,

3:1 «Mən uning oqazəp tayikini yəp jəbir-zulum kərgən adəmdurmən...» — 3-babta (1-66) səzligüqi bəlkim Yərəmiyaning əzi; u bəzi yərlərdə (1) «Yerusalemə wəkil bolup» səzləydu; (2) (bizningqə) yənə bəzi yərlərdə Mukəddəs Rəh uning arqılıq Məşihning gunahimiz üqün tartidiqlən qurbanlıq azablırini əldin'ala kərsitidu. «Mən uning oqazəp tayikini yəp jəbir-zulum kərgən adəmdurmən» — muxu ayəttiki «adəm» dəgən səz, adəttə «ərkək», «oqul bala», batur-palwanni kərsitidu.

3:13 «Okdenidiki oklarni bəəklirimgə sanjitkuzdi» — ibrəniylər bəəknə wijdan yəki həssiatning mənəbəsi dəp qəraytti.

3:17 «Jenim tinq-hatirjəmləliktin yirəqləxturuldi» — bəxqə birhil təjimi: «Jenimni tinq-hatirjəmləliktin yirəqləxturungənsən».

3:19 «Mening har qilinqənlirimni, sərgədan boləqlənlirimni, əməən və ət süyini yəp-iqkinimni esinggə kəltürgəysən!» — bəxqə birhil təjimi: «Mening har qilinqənlirimni, mening sərgədan boləqlənlirimni əslisəm, əməən yegəndək və ət süyini iqiwaləqəndək bolimən».

«Yəramiyaning yiqqa-zarliri»

Xuning bilən ümid kaytidin yanidu, —

²² |**Ḥ**| (Hət) Mana, Pərwərdigarning əzgərməs mehribanlikliri! Xunga biz tügəxmuduk;
Qünki Uning rəhimdilliklirining ayioqi yoxtur;

²³ Ular hər səhərdə yengilinidu;

Sening həqiqət-sadikliking tolimu moldur!

²⁴ Əz-əzümgə: «Pərwərdigar mening nesiwəmdur;

Xunga mən Uningoşa ümid baqlaymən» — dəymən..

²⁵ |**T**| (Tət) Pərwərdigar Özini kütkənlərgə,

Özini izdigən jan igisigə mehribandur;

²⁶ Pərwərdigarning nijatini kütüx,

Uni süküt iqidə kütüx yahxidur..

²⁷ Adəmning yax waqtida boyunturuqni kətürüxi yahxidur..

²⁸ |**Y**| (Yod) U yeganə bolup süküt kılıp oltursun;

Qünki Rəb buni uningəşa yüklidi.

²⁹ Yüzini topa-tuprakka təgküzsun,

— Ehtimal, ümid bolup qalar?..

³⁰ Məngzini uroquqioşa tutup bərsun;

Til-ağanətlərni toyoquqə ixitsun!

³¹ |**K**| (Kaf) Qünki Rəb əbədil-əbəəd insandin waz kəqməydu;

³² Azar bərgən bolsimu,

Əzgərməs mehribanliklirining molluqi bilən iqini aqritudu;

³³ Qünki U insan balilirini har kılıxni yaki azablaxni haloğan əməstur.

³⁴ |**L**| (Laməd) Yər yüzidiki barlıq əsirlərni ayaq astida yanjixka,

³⁵ Həmmidin Aliy Boloquqining aldida adəmnə öz həkəkidin məhrum kılıxka,

³⁶ İnsanəşa əz dəwasida uwal kılıxka, — Rəb bularning həmmisigə guwahqi əməsmu?

³⁷ |**M**| (Məm) Rəb uni buyrumioğan bolsa,

Kim deginini əməlgə axuralisun?.

³⁸ Külpətlər bolsun, bəht-saadət bolsun, həmmisi Həmmidin Aliy Boloquqining aqzidin kəlgən əməsmu?.

³⁹ Əmdi tirik bir insan nemə dəp aqrinidu,

Adəm balisi gunəhlirining jazasidin nemə dəp waysaydu?.

⁴⁰ |**N**| (Nun) Yollirimizni təkxürüp sinap biləyli,

Pərwərdigarning yenioşa yənə kaytayli;

3:21 Zəb. 73:17

3:22 «Pərwərdigarning əzgərməs mehribanlikliri! Xunga biz tügəxmuduk;...» — baxka birhil təjimişi: «Pərwərdigarning əzgərməs mehribanlikliri hərgiz üzülməydu;...»

3:22 Yəx. 1:9; Həb. 3:13

3:23 Zəb. 30:5

3:24 Həb. 2:3

3:26 «Uni süküt iqidə kütüx yahxidur» — «süküt iqidə» degənlik muxu yərdə yənə «səwr-taqət bilən» degənnimu bildüridu.

3:27 «Adəmning yax waqtida boyunturuqni kətürüxi yahxidur» — bu ayətning bəlkim ikki mənişi bar: — (1) adəm yax waqtida japa-muxakətni kərux yaxxi ixtur; (2) Babilning boyunturuqi yükləngənlər (sürgün boləğanlar) arisidin yaxlar ahirida bu boyunturuqning (təhminən 60 yildin keyin) elip taxlinixini kərələydu. Xunga xu qaoşda «boyunturuqni kətürən yaxlar»ning bəhti bolidu; ularəşa nisbətən «yaxliqta boyunturuqni kətürux yaxxi ixtur».

3:29 «Yüzini topa-tuprakka təgküzsun» — ibraniy tilida «aqrzini tuprakka bastursun». Bu hərəkət kattik dua-tilawət kılıxni bildüridu.

3:29 Ros. 8:22

3:37 Zəb. 33:9

3:38 Yəx. 45:7; Am. 3:6

3:39 «Əmdi tirik bir insan nemə dəp aqrinidu, adəm balisi gunəhlirining jazasidin nemə dəp waysaydu?» — gunəhlirimizning tegixlik jazası jismani yəhəm rohiy ölüm bolsa, biz tirik qaoşda xu tegixlik jazani tehi tartmuduk.

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

⁴¹ Qollirimizni kenglimiz bilən billə ərxniki Təngrigə kətürəyli!

⁴² Biz itaətsizlik kılıp səndin yüz ərıduk;

Sən kəqürüm kilmiding.

⁴³ |**᠔**| (Samək) Sən özüngni ətəzəp bilən kaplap, bizni kooqliding;

Sən ɵltürdüng, heq rəhim kilmiding.

⁴⁴ Sən Əzüngni bulut bilən kapliqansənki,

Dua-tilawət uningdin heq ɵtəlməs.

⁴⁵ Sən bizni həlkələr arisida daxkal wə nijasət kilding.

⁴⁶ |**᠔**| (Pe) Barlık düxmənirimiz bizgə karap aətzini yooqan eqip mazaq kildi;

⁴⁷ Üstimizgə qüxti alakzadilik wə ora-tuzak,

Wəyranqilik həm həlakət.

⁴⁸ Həlkimning kizi nabut boləqini üqün,

Közümdin yaxlar ɵstəng bolup akmakta.

⁴⁹ |**᠔**| (Ayin) Kəzüm yaxlarni üzülməy təküwatidu,

Ular heq tohtiyalmaydu,

⁵⁰ Taki Pərwərdigar asmanlardin təwəngə nəzər selip həlimizəqə kəriəuqə.

⁵¹ Mening kəzüm Rəhiməqə azab yətküzməktə,

Xəhirimning barlık kizlirining Həli tüpəylidin.

⁵² |**᠔**| (Tsədə) Manga səwəbsiz düxmən boləqanlar,

Meni kuxtək hədəp owləp kəldi.

⁵³ Ular orida jenimni üzməkqi bolup,

Üstümgə taxni qərıdi.

⁵⁴ Sular beximdin texpı akti;

Mən: «Üzüp taxlandım!» — dedim.

⁵⁵ |**᠔**| (Kof) Həngning tüwlrıdın nāmıngni qakırıp nıda kıldım, i Pərwərdigar;

⁵⁶ Sən awazımni angliding;

Kutulduruxkə nıdayıməqə kulıqıngni yupuruwalmıəqıni!

⁵⁷ Səngə nıda kıləqan künıdə mēngə yekın kəldıng,

«Korkma» — dedıng.

⁵⁸ |**᠔**| (Rəx) I rəb, jenımning dəwasını ɵzüng sorıding;

Sən mēngə həmjəmət bolup həyatımni kutkuzdug.

⁵⁹ I Pərwərdigar, mēngə boləqan uwallıqni kərdüngsən;

Mən üqün həküm qıkarəqaysən;

⁶⁰ Sən ularning mēngə kıləqan barlık əqmənliklirini,

Barlık kəstlirini kərdüngsən.

⁶¹ |**᠔**| (Xiyn) I Pərwərdigar, ularning ahanətlirini,

Meni barlık kəstligənliklirini anglıdıngsən,

⁶² Mēngə kərxi turoqanlarning xıwırlaxlirini,

Uların kün boyı kəynımdın kusur-kusur kılıxkənliklirini anglıdıngsən.

⁶³ ɵlturoqanlirida, turoqanlirida ularəqə kəriəqaysən!

Mən ularning məshirə nəhxisi boldum.

⁶⁴ |**᠔**| (Taw) Uların kəlliri kıləqanliri boyıqə,

i Pərwərdigar, bexıqə jaza yanduroqaysən;

⁶⁵ Uların kəngüllirini kəj kıləqaysən!

Bu sening ularəqə qüxıdıqan lənıting bolıdu!

3:54 «Sular beximdin texpı akti; Mən: «Üzüp taxlandım!» — dedim» — okurmənlərnıng esıdə barkı, Yərəmiya pəyoqəmbər «su azgılı»əqə taxlıwətilgən. Ləkin muxu ayətlərdə eytiləqan dərđlər axu sərgüzəxttin exıp kətidu.

«Yəramiyaning yiqqa-zarliri»

⁶⁶ Oʻjəzəp bilən ularni qoʻqliqaysən,
Ularni Pərwərdigarning asmanliri astidin yokaṭkaysən!

4-munajat — Harabilik iqidə turoqan Yerusalem

4 ¹ |**𐤀**| (Aləf) Aḥ! Altun xunqə julasiz bolup kətti!

Sap altun xunqə tutuk bolup kətti!

Muḳəddəs əydiki taxlar hərbiṛ koqining bexioṗa təkülüp qeqildi!

² |**𐤆**| (Bət) Zionning oʻqulliri xunqə ḳimmətlik,

Sap altunoṗa tegixküsiz idi,

Ḥazir sapal kozilardək,

Sapalṗining koli yasioṗanliriṗilikmu ḳimmiti yoḳ dəṗ ḳariliwatidu!

³ |**𐤂**| (Giməl) Ḥəṭṭa ḳilbərilər əmqikini tutup berip balilirini emitidu;

Lekin mening ḥəḳim qəldiki tēḡiḳuxlaroṗa ohxax rəḥimsiz boldi..

⁴ |**𐤇**| (Dalət) Bowəḳning tili ussuzluḳtin tangliyoṗa qaplixiwatidu;

Kiṗik balilar nan tiliməḳtə,

Ḥeqkim ularoṗa oxtup bərməywatidu.

⁵ |**𐤅**| (He) Nazumətlərnə yəṗ kəngənlər koṗilarda sarəṗiyip yūridu;

Səsün kiyim kiydürülüp qoṗ ḳilinoṗanlar tezəḳlikni ḳuṗḳəḳlap yetiwatidu.

⁶ |**𐤅**| (Waw) Ḥəḳimning ḳizining ḳəbiḥlikigə qūḳxən jaza Sodomning gunəḥining jazasidin eoṗirdur;

Qūnki Sodom birəḳla ərūwetilgənidi, ḥeq adəmnəning koli uni ḳiynimioṗanidi..

⁷ |**𐤆**| (Zain) Ḥəḳimning «Nazariy»liri bolsa ḳardin sap, süttin aḳ, teni ḳizil yaḳutlardin parkirəḳ idi,

Təḳi-turḳi kək yaḳuttək idi..

⁸ |**𐤇**| (Hət) Ḥazir ḳirayliri ḳurumdin ḳara;

Koṗilarda kixilər toniyalmioṗudək bolup ḳaldi;

Bir tərə-bir ustihan bolup ḳaldi;

U ḳəḳxallixip yaṗəḳtək bolup kətti..

⁹ |**𐤈**| (Tət) Ḳiliṗta əltürülgənlər ḳəḥəṭṗilikṭə əlgənlərdin bəḥṭliḳtur;

Qūnki ular ḳəḳxal bolup kətməḳtə,

Tuprakning mewiliri bolmioṗaqḳa yiqitilməḳta.

¹⁰ |**𐤉**| (Yod) Baoṗri yumxəḳ ayallar əz ḳolliri bilən balilirini ḳəynitip pixurdi;

Ḥəḳimning ḳizi nabut ḳilinoṗinida balilar ularning ḡəxi bolup ḳaldi.

¹¹ |**𐤀**| (Kaf) Pərwərdigar ḳəḥrini qūḳürüp ṗioṗandin ḳiṗti,

Otluḳ oṗəzipini təkṭi;

Zionda bir ot yəḳip,

4:1 «Muḳəddəs əydiki taxlar...» — muḳəddəs ibadəthanining tərkibi boləṗan yooṗan oyuloṗan taxlarni kərsitidu. Bəzi alimlar «taxlar» muḳəddəs ibadəthanidiki «ḡəḥər, yaḳutlar»ni kərsitidu, dəṗ ḳaraydu; lekin bu ḡəḥərlərnə Nebəḳədnəsar miladiyədin ilḡiriki 605-yili Babiləṗa elip ḳəṭḳənidi.

4:3 «...mening ḥəḳim qəldiki tēḡiḳuxlaroṗa ohxax rəḥimsiz boldi» — tēḡiḳuxlar adəṭṭə əz balilirini baḳmaydu; baliliri əz-əzini baḳidu.

4:6 «Ḥəḳimning ḳizining ḳəbiḥlikigə qūḳxən jaza Sodomning gunəḥining jazasidin eoṗirdur; qūnki Sodom birəḳla ərūwetilgənidi, ḥeq adəmnəning koli uni ḳiynimioṗanidi» — okurmənlərnəning esidə barki, Huda Sodom xəḥirining üstigə ot-ḡəḡḡürt yaṗdurup jazəlioṗan. Xuning bilən uning tartḳan jazasi intayin ḳiṗḳa boləṗan, Yerusəlemningkidək uzunoṗiqə sozuloṗan əməs, yənə kelip u «adəmnəning koli»ning zorəwanliḳioṗa uqrioṗan əməs.

4:7 «Ḥəḳimning «Nazariy»liri bolsa ḳardin sap, süttin aḳ, ... təḳi-turḳi kək yaḳuttək idi» — «Nazariy»lar bolsa məlum məṗḡildə yəḳi əmürwəyət əzlirini Hudaṗa əlahidə əṭəṭəṭ tapxuroṗan kixilərdur. Ular «Nazariy» boləṗan wəḳiṭṭa qəḳlirini qūḳürməyṭti, ḥeqḳandəḳ ḥəṗək-xəṗəḳ iḳməyṭti (Təwrat, «Qəl.» 6:1-21ni ḳəriṗ).

4:8 «Bir tərə-bir ustihan bolup ḳaldi» — ibraniy tilida: «terisi ustihanliriṗoṗa qaplixiṗdu».

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

Uning ullirini yutuwaʼtti.

¹² **5** (Laməd) Yər yuzidiki padixahlar wə jahanda barlik turuwatqanlar bolsa, Nə küxəndə nə düxmənni Yerusalemining kowukliridin bəšüp kiridioqanliqioğa ixənməytti.

¹³ **6** (Məm) Həlbuki, pəyoqəmbərlirining gunahliiri tūpəylidin, Kahnlirining kəbiqlikliri tūpəylidin, Ularining Zionda həqqaniylarning qanlirini təkkənliki tūpəylidin, — Bu ix bexioğa qūxti!

¹⁴ **7** (Nun) Həzir ular qarqulardək qoqilarda tenəp yūrməktə, Ular qanoğa buloqanoqanki, Həqkim kiyimlirigə təgkūqi bolmaydu.

¹⁵ **8** (Samək) Hək ularoğa: «Yokulux! Napaklar! Yokulux! Yokulux, bizgə təgkūqi boluxma!» dəp warkirixmaқта.

Ular keqip tərəp-tərəpkə sərgərdan bolup kətti; Lekin əllər: «ularning arimizda turuxioğa bolmaydu!» — dəwatidu.

¹⁶ **9** (Pe) Pərwərdigar Əzi ularni tarkitiwətti;

U ularni qayta nəzirigə almaydu; Kahnlarning hərmiti qilinmidi, Yaxanoqlarmu həq mehribanlik kərmidi.

¹⁷ **10** (Ayin) Kəzimiz yardəmni bihudə kütüp həlidin kətti; Dərwəkə bizni kutkuzalmoqan bir əlni kütüp kəzət munarlimimizda turup kəlduk.

¹⁸ **11** (Tsədə) Duxmənlirimiz izimizdin qoqlap yūrdi;

Xunga qoqlarda yūrləməyttuk; Əjilimiz yekinlaxti, künlirimiz toxti; Qūnki əjilimiz kəldi!

¹⁹ **12** (Kof) Peyimizgə qūxkənlər asmandiki bürkütlərdin ittik;

Taqlardimu bizni qoqlap yūgūrdi, Bayawandimu bizni bəktürmidə paylaxti.

²⁰ **13** (Rəx) Jenimizning nəpisi boləqan, Pərwərdigarning Məsih qiloqini ularning ora-tuzaklirida tutuldi;

Biz u toqrısında: «uning sayisidə əllər arisida yaxaymiz» dəp oyulduk!

²¹ **14** (Xiyn) I uz zeminida turoquqi, Edomning kizi, huxal-huram yayrioqin!

Lekin bu jaza kədəhə sangimu oʻtidu; Sənmu məst bolisən, yalingaqlinisən!

4:13 «Pəyoqəmbərlarning gunahliiri»ni əməs, balki «pəyoqəmbərlirining gunahliiri» — Israilda turoqan bu «pəyoqəmbərlər» Hudani əməs, balki həlqni razi kilix üqün səz kilawatqan sahta pəyoqəmbərləni kərsitidu.

4:14 «Ular qanoğa buloqanoqanki, həqkim kiyimlirigə təgkūqi bolmaydu» — Musa pəyoqəmbərgə tapilənoqan kanun boyiqə, «əlik»kə tagkən adam «buloqanoqan», «napak» hesablinatti. Olgan nərsilərgə yaki «napak» adəmlərgimu tagkən kixilər əzliri bir məzgilgiqə «napak» bolidu. Muxu kahinlar wə pəyoqəmbərlər xungə kəp adəmləni oltürgənkə, kiyim-keqəkliri hərdəim «buloqanoqan» bolup, həqkim ularoğa tegixkə petinalmaytti.

4:16 «Pərwərdigar Əzi ularni tarkitiwətti» — ibranij tilida səzməsəz: «Pərwərdigarning yūzi ularni tarkitiwətti» deyilidu.

4:17 «...bizni kutkuzalmoqan bir əl» — Israil hərdəim awwal Misir bilən, andin Asuriya bilən ittipək tūzimakqi bolup, ularidin yardəm soraytti (məsilən, 5:6ni, «Yər.» 2:18ni kəring).

4:17 Əz. 29:16

4:20 «Pərwərdigarning Məsih qiloqini» — Israilning padixahini kərsitidu.

— «Məsih kilix» kona bir ərəp-adətkə qaritiloqan. Təwrattiki bəlgilimida, yengi padixah tiklinix murasimida bexioğa puraklik yaoq kuyulatti. Bu «məsih kilix» (yaki «məsihəlx») dəp ataloqan. Keyin padixah «məsih qilinoqan» yaki «Pərwərdigarning məsih qiloqini» («Pərwərdigarning məsihligini») dəp ataloqan. «Məsih kilix» murasimi Hudaning həkukı wə alahidə yardimi uningə tapxuruloqanlikini kərsitidu.

— Əysa «Məsih»ning üstigə bolsa yaoq əməs, balki Mukəddəs Roh kuyuloqan.

4:21 «I uz zeminida turoquqi, Edomning kizi, huxal-huram yayrioqin!» — Edom Israiloğa əq bolup, hərdəim Israilning bexioğa kulpət qūxkəndə hux bolidu. «Lekin bu jaza kədəhə sangimu oʻtidu; sənmu məst bolisən, yalingaqlinisən!» — «kədəh» — Hudaning oqəzipigə toloqan «kədəh»ni kərsitidu (məsilən, «Yər.» 25:15-17, 28ni kəring). Edom uni iqlən künidə

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

²² |**ṭ**| (Taw) Kəbihlikning jazasiqqa Hatimə berilidu, i Zion kizi;
U seni sürgünlükkə qayta elip kətməydu;
Lekin, i Edom kizi, u sening kəbihlikni jazalaydu;
U gunahlingni eqip taxlaydu!

5-munajat — Israilning rəhim tiləx duasi

5¹ Beximizoqqa qüxkənlərnı esinggə kəltürgəysən, i Pərwərdigar;
Kara, bizning rəsəwəqilıqta qaləjinimizni nəziringgə aloqaysən!

² Mirasimiz yatlarəqa,
Əylirimiz yaqa yurtluqlarəqa tapxuruldi..

³ Biz yetim-yesirlər, atisizlar bolup qalduq;
Anilirimizmu tul qaldi.

⁴ Iqidoqan suni setiweliximiz kerək;
Otunni pəkət puləqa aloqili bolidu.

⁵ Bizni qoqlıoquqlar tap basturup keliwatidu;
Həlsirap, heq aram tapalmaymiz.

⁶ Jan saqlıoqudək bir qixləm nanni dəp,
Misir həm Asuriyəgə qol berip boysunəqanmiz.

⁷ Ata-bowilirimiz gunah sadir kılıp dunyadin kətti;
Biz bolsaq, ularning kəbihlikining jazasini kətürüxkə qalduq.

⁸ Üstimizdin həküm sürgüqilər kullardur;
Bizni ularning qolidin azad qıloquqi yoxtur..

⁹ Dalada qiliq tüpəylidin,
Nenimizni tepixka jenimizni təwəkkul qılmaqtimiz.

¹⁰ Terimiz tonurdək kizik,
Aqlıq tüpəylidin qizitma bizni basmaqta.

¹¹ Zionda ayallar,
Yəhuda xəhərliridə pak qizlar ayaoq asti qilindi.

¹² Əmirlər qolidin darəqa esip qoyuldi;
Aksakallarning hərmiti heq qilinmide.

¹³ Yax yigitlər yaroqunqakta japa tartmaqta,
Oqul balilirimiz otun yüklərnı yüdüp dəldəngxip mangmaqta.

¹⁴ Aksakallar xəhər dərwazisida olturmas boldi;
Yigitlər nəoqmə-nawadin qaldi.

¹⁵ Xad-huramlik kənglimizdin kətti,
Ussul oyniximiz matəmgə aylandi.

¹⁶ Beximizdin taj yikildi;
Həlimizoqa way! Qünki biz gunah sadir kilduk!

¹⁷ Buning tüpəylidin yürəklirimiz mujuldi;
Bular tüpəylidin kəzlimiz karangoqulaxti —

¹⁸ — Zion teoqioqa qarap kəzlimiz karangoqulaxti,

«yalıngaq» bolup, düxmənnıng hujumioqa muhapizətsiz qalidu, xuningdək bulang-talangoqa uqrap hijalətkə qaldurulidu.
5:2 «Mirasimiz» — Israiləqa təwə qilınəqan zeminini kərsitidu. Huda ularəqa uni miras qıləqanidi.

5:8 «Üstimizdin həküm sürgüqilər kullardur» — «kullar» bəlkim mustəbit həkəmdarlıqqa qıqqan kullarnı kərsitidu;
Təwrat «Pənd.» 30:21-22ni kərtıng.

5:14 «Aksakallar xəhər dərwazisida olturmas boldi» — adət boyıqə aksakallar xəhər dərwazilirida olturup sot-həküm bəja kəltürətti.

«Yərəmiyaning yiqqa-zarliri»

Qüinki u qəldərəp kətti,
Qilbərə uningda paylap yürməktə.

¹⁹ Sən, i Pərwərdigar, mənggügə həküm sürisən;
Təhting dəwrdin-dəwrgə dawamlixidu.

²⁰ Sən nemixka bizni daim untuysən?
Nemixka xunqə uzunojiqə bizdin waz keqisən?

²¹ Bizni yeningoqa kayturojaysən, i Pərwərdigar!
Xundak bolqanda biz kaytalaymiz!

Künlirimizni kədimkidək əsligə kəltürgəysən,
²² — Əgər sən bizni mutlək qətkə kəkmiojan bolsang,
Əgər bizdin qəksiz qəzəplənmigən bolsang!

Qoxumqə söz

«Yiqqa-zarlar» bizgə beridigan asasiy həwər

Ibraniy tilidiki kəp xeirlarning xundak bir alahidiligi barki, xeirning muhim temisi yaki həwiri dəl uning otturida tepilidu. Biz bu alahidiligni «Ayup» degən kitabta baykiduk, wə muxu munajatlarning tərkiybini ohxax dəp qaraymiz. Bu azab-okubət, qayqu-həsərət wə ümüdsizlikkə tolojan xeirlarning otturididin, yəni otturidiki xeirning dəl otturididin biz munu sözlərni okuyimiz: —

«Mana, Pərwədigarning əzgərməs məhribanlığı! Xunga biz tügəxmidad;
Qünki Uning rəhimdilliklirining ayiqi yoxtur;
Ular hər səhərdə yengilinidu;
Sening həqiqət-sadıqlıq tolimu moldur!
Əz-əzümgə: «Pərwədigar mening nesiwəmdur;
Xunga mən uningqə ümid baqlaymən» — dəymən.
Pərwədigar Əzini kütkenlərgə,
Əzini izdigən jan igisigə məhribandur;
Pərwədigarning nijatini kütux,
Uni süküt iqidə kütux yaxxidur.
Adəmning yax wəqtida boyunturukni kətürüxi yaxxidur.
U yeganə bolup süküt qilip oltursun;
Qünki Rəb buni uningqə yüklidi.
Yüzini topa-tupraqqa təgküzsun,
— Ehtimal, ümid bolup qalar?
Məngzini uruquqqa tutup bərsun;
Til-ağanətlərni toyoquqə ixitsun!
Qünki Rəb əbədil-əbəd insandin waz kəqməydu;
Azar bərgən bolsimu,
Əzgərməs məhribanlığılirining molluqi bilən iqini aqrıtidu;
Qünki U insan balilirini hər qilixni yaki azablaxni haliqan əməstur» (3:22-33).

Biz bu həwərlərni mərsiyəning Israillaroqə, xuningdək ularoqə ohxax, hərhil qayqu-həsərət yaki azab-okubətkə qəmgən hərəkayisi okurmənlimizgə yətküzken asasiy muhim həwiri dəp ixinimiz. Israiloqə ohxax, ular bizgimu təsəlli-ümid yətküzgəy. Amin!